

Bijlage

Projectplan voor de Subsidie samen leren in project over duurzame landbouw

Lees van tevoren goed de toelichting door, de regelingstekst, zoals deze is gepubliceerd in de Staatscourant, de relevante webpagina's van RVO en het Kaderbesluit EZK- en LNV-subsidies.

Toelichting

Dit format voor het projectplan gebruikt u bij uw aanvraag voor de Subsidie samen leren in project over duurzame landbouw. Samen met andere bijlagen kunt u deze uploaden in het digitale formulier op mijn.rvo.nl. De bijlagen en het formulier vormen dan samen uw aanvraag.

Hoeveel budget is er voor deze subsidie?

Er is in totaal € 3,3 miljoen beschikbaar voor 2021. Dit budget is verdeeld over 3 categorieën. Ligt het zwaartepunt van uw project op het Verminderen van stikstofuitstoot of Duurzame dierlijke marktconcepten? Dan kiest u één van de eerste twee categorieën. In de andere gevallen kiest u voor de laatste categorie (Alle onderwerpen over duurzame landbouw).

Wij kennen per categorie subsidie toe totdat het budget van die categorie op is. Als uit de categorieën Verminderen van stikstofuitstoot of Duurzame dierlijke marktconcepten budget overblijft na toekenning, dan verplaatsten we het restbudget naar de categorie Alle onderwerpen over duurzame landbouw. Daarna kijken wij welke projecten subsidie kunnen krijgen vanuit het budget voor alle onderwerpen over duurzame landbouw.

In de tabel ziet u hoeveel budget er is voor elke categorie. Als het budget van een categorie op is, dan doen projecten mee voor het budget voor alle onderwerpen over duurzame landbouw.

Categorie:	Budget:
Het brongericht verminderen van de emissie van ammoniak, nitraat en fosfaat naar bodem, water en lucht (Verminderen van stikstofuitstoot)	€ 1.400.000
Duurzame dierlijke marktconcepten	€ 500.000
Alle onderwerpen over duurzame landbouw	€ 1.400.000

Hoe wordt uw projectplan beoordeeld?

Uw projectplan wordt beoordeeld op 4 criteria:

- de impact van het project
- de kwaliteit van de combinatie van aanvrager en samenwerkingsverband
- de kwaliteit van het projectplan
- de kosteneffectiviteit

Voor elk van deze criteria krijgt u een score van 1 tot maximaal 5 punten. De criteria wegen niet allemaal evenveel mee voor de eindscore. Het criterium De impact van het project telt dubbel mee. De andere drie criteria tellen één keer mee.

Wie beoordeelt de aanvragen?

De beoordeling zal door RVO namens de minister worden gedaan. Hiervoor kan advies worden gevraagd van een beoordelingscommissie.

Welke onderdelen passen bij welke criteria?

In deze tabel ziet u welke onderdelen in dit format horen bij welke criteria. Sommige onderdelen zijn belangrijk voor meerdere criteria:

Criteria:	Weging:	Bijpassende onderdelen in dit projectplan:
De impact van het project	2x	3.a, 3.b, 3.c, 3.d, 4
de kwaliteit van de combinatie van aanvrager en samenwerkingsverband	1x	1.a, 1.b, 2.a, 2.b, 3.e
De kwaliteit van het projectplan	1x	3.f in samenhang met de overige onderdelen
De kosteneffectiviteit	1x	3.g, 3.h, 3.i

Na het beoordelen van uw projectplan

Om in aanmerking te komen voor de subsidie moet u op elk criterium voldoende punten hebben gescoord. Dat betekent 3 punten of meer. Is uw projectplan op één van de criteria beoordeeld met minder dan 3 punten? Dan wordt uw aanvraag voor subsidie afgewezen.

Alle projectplannen die een 3 of hoger hebben gescoord op alle criteria, leggen wij op volgorde. Dit doen wij per categorie en op volgorde van de totaalscore van elk projectplan. Projectplannen met de hoogste scores komen als eerste in aanmerking voor subsidie. Dit gaat door totdat het budget van die categorie op is. Daarna kijken wij welke projecten subsidie kunnen krijgen vanuit het budget voor de categorie Alle onderwerpen over duurzame landbouw.

Wordt er informatie uit het projectplan in het openbaar gedeeld?

Van de aanvragen waarvoor subsidie wordt toegekend kan deze informatie in het openbaar worden gedeeld:

- de naam van het project
- de naam van de aanvragende organisatie
- de contactgegevens aanvrager(zakelijk)
- de samenvatting uit het projectplan
- het samenwerkingsverband dat deelneemt aan het project

Meer informatie

Lees meer over deze subsidie en de voorwaarden op [Samen leren in project over duurzame landbouw](#) op rvo.nl. Deze subsidie is onderdeel van de Subsidiemodule agrarische bedrijfsadvisering en educatie (SABE). Lees meer over SABE op [Subsidie om te leren over duurzame landbouw](#) op rvo.nl.

Lees ook over de algemene [spelregels voor subsidies bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat](#).

Projectplan

Naam van uw project

Dubbeldoelkip studieclub

Categorie aanvraag

Duurzame dierlijke marktconcepten

Tip: Klik op het grijze invulveld. U kunt dan beginnen met typen.

1. De aanleiding voor uw project

1.a – De deelnemers

Welke groep(en) agrariërs doet/doen mee aan uw project? In welke regio is de groep actief? Beschrijf ook de samenstelling van de groep. Is het een bestaande groep die nu ook al samen werkt of leert? Geef dan de naam van de groep door en omschrijf waar die zich op richt. En wat ze misschien al heeft bereikt.

Voor de categorie Duurzame dierlijke marktconcepten geldt dat u ten minste een landbouwonderneming en een verwerker en/of een afzetkanaal in de dierlijke agroketen aangeeft, voor zover het daarbij gaat om kleine, middelgrote en/of micro-ondernemingen. Bovengrens en ondergrenzen van de categorieën.

Deelnemers/samenstelling groep

Pluimveehouders:

- [redacted] (9.000 bio-leghennen)
- [redacted] (12.000 bio-leghennen)
- [redacted] (5.000 bio-leghennen)
- [redacted] (hanen in mobiele karren voor de [redacted])
- [redacted] (8.900 Biodynamische leghennen)
- [redacted] (3.000 Biodynamische leghennen)

Toelevering:

- [redacted] (biologisch voer)

Handel en verwerking van Biodynamische en biologische eieren en vleesproducten:

- [redacted] (Pakstation en handel van Biodynamische eieren)
- [redacted] (biologische slager)
- [redacted] (zie onder pluimveehouders) ligt er ook een directe relatie met [redacted] als verkoopkanaal

Inhoudelijke en organisatorische begeleiding:

- [redacted] (pluimveedierenartsen)
- [redacted] (branche organisatie)

Regio, provincie(-s)

Nederland met concentratie in Gelderland, Noord Brabant, Overijssel en Drenthe

Toelichting: De groep kan een bestaand samenwerkingsverband zijn, bijvoorbeeld een praktijknetwerk. Maar het kan ook een nieuwe groep zijn die met uw project start met samen leren.

1.b – De kennisbehoefte

Hier geeft u aan welke behoefte de groep aan u heeft doorgegeven. Wat willen zij leren? Voor de categorie Duurzame dierlijke marktconcepten moet de kennisbehoefte aansluiten op de uiteindelijke ontwikkeling van een duurzaam dierlijk marktconcept.

Behoefte

Alle deelnemende agrariërs zetten zich in voor een biologische of Biodynamische leghennenhouderij waarin dierenwelzijn een belangrijke rol heeft. Het onderzoek naar de inzet van dubbeldoelkippen wordt gemotiveerd door drie actuele samenhangende vraagstukken: 1. De broederhanen (i.r.t. de ééndagshaantjesproblematiek); 2. Duurzame en ethisch verantwoorde inzet van dieren voor voedsel en 3. Economische haalbaarheid van dubbeldoelkippen.

Iedere leghen heeft een broertje die als bijproduct wordt beschouwd. De fokkerij focust zich volledig op de eieren en de leghanen hebben te weinig genetische aanleg voor een sterke bespiering en zijn daarmee ongeschikt voor de productie van goedkoop vlees.

De algemeen gangbare praktijk in de Nederlandse pluimveehouderij is veelal nog dat de ééndagshaantjes kort na uitkomst uit het ei worden vergast, tussen de 40 en 45 miljoen haantjes per jaar in Nederland. Dit stuit echter maatschappelijk op ethische bezwaren en ook de biologische sector heeft hier vanuit haar uitgangsprincipes moeite mee. In Duitsland is het doden van ééndagshaantjes vanaf 01-01-2022 verboden en het is zeer waarschijnlijk dat dit ook in Nederland gaat gebeuren. Maar het probleem is niet makkelijk op te lossen. Er zijn 2 alternatieven: 1) door het geslacht in het ei in een zo vroeg mogelijk stadium van de embryonale groei te bepalen en deze eieren niet verder uit te broeden, óf 2) door de leghaantjes groot te brengen voor het vlees. De verwaarding van het hanenvlees staat echter niet in verhouding tot de kosten. Bij de lopende initiatieven wordt deze verwaarding tot op heden verdisconteert via een kleine meerwaarde voor het ei van hun zussen. De geringe economische waarde van de leghanen komt helaas in veel gevallen ten nadele van het dier terug in de manier waarop ze worden gehouden.

Dubbeldoelkippen hebben het voordeel dat ze naast het leggen van eieren ook goed bevestigd zijn. De leghanen van dubbeldoelrassen vertegenwoordigen daardoor zelf een hogere economische waarde. Maar er is nog veel onbekend. Kennisbehoefte bestaat er ten aanzien van:

- Welke dubbeldoelrassen zijn beschikbaar en geschikt,
- Hoe kunnen de hanen het beste worden gehouden en gevoerd,
- Welke slachterij kan deze vaak (nu nog) kleine koppels slachten (doordat de dieren van een ander formaat zijn, kunnen ze niet zonder meer via bestaande slachtlijnen worden geslacht) en
- Wat zijn geschikte Product-Markt combinaties.

Dit geldt zowel voor het hanenvlees als de eieren van dubbeldoelkippen. Immers de eiproduktie van een dubbeldoelhen zal iets lager liggen dan een hybride leghen en de voerkosten per ei zullen hoger zijn vanwege het grotere lichaamsgewicht. Hierdoor zullen de kosten per ei hoger zijn.

Een ander vraagstuk betreft de duurzame inzet van dieren. Hybride leghennen worden gemiddeld 80-90 weken oud en produceren dan 340-360 eieren per opgehokte hen. Deze hoge produktie is een zware fysieke inspanning die niet zonder prijs wordt geleverd. Een van de minder bekende gevolgen van de hoge produktie zijn botbreuken. Meer dan 80% van de leghennen breekt tijdens haar leven het borstbeen, vaak meerdere malen (Rodenburg et al., 2008; Wilkins et al., 2011). Dat is een welzijnsaantasting die nog weinig aandacht krijgt mede doordat de oorzaak en oplossing nog niet goed bekend zijn. Wel zijn er sterke aanwijzingen dat de extreem hoge produktie met veel (grote) eieren op jonge leeftijd een belangrijke rol lijken te spelen (Thofner et al., 2021). Dubbeldoeldieren leggen minder eieren en ondervinden mogelijk ook minder schade aan hun borstbeen. Echter, dit is nog nooit onderzocht. Eén van de doelen van het oprichten van deze studieclub is dan ook om hennen van verschillende dubbeldoelkoppels hierop te onderzoeken en de bevindingen met elkaar te delen.

Ten slotte zijn er veel vragen omtrent de financiële haalbaarheid van het houden van dubbeldoelkippen. Minder eieren betekent immers minder inkomsten, tenzij de eieren tegen een meerprijs worden verkocht. Het in kaart brengen van de (extra) kosten en de potentiële (extra) opbrengsten die nodig zijn, gaan helpen bij het opzetten van duurzame marktconcepten. Productontwikkeling en het ontwikkelen van Product-Markt-combinaties spelen hierin een belangrijke rol. In de studieclub zijn daarom, naast pluimveehouders, ook partijen betrokken zoals [REDACTED] die hun kennis kunnen delen over afzetkanalen, marketingstrategieën en product- en conceptontwikkeling.

Meerdere pluimveehouders binnen deze studieclub hebben ervaring met het opfokken van leghanen, soms met de gebruikelijke hybride legrassen, maar ook met dubbeldoelrassen. Ze kennen de problemen die dit met zich meebrengt. Deze studieclub beoogt om bestaande kennis te delen, nieuwe kennis te vergaren en om netwerken uit te breiden. De betrokken pluimveehouders behoren tot de koplopers in hun segment. Het is derhalve zeer aannemelijk dat de hele pluimveesector baat heeft bij dit initiatief, niet alleen vanwege de urgentie van de leghanenproblematiek, maar ook door de noodzaak tot verduurzaming van de pluimveesector

*Toelichting: Bij de aanvraag stuurt u ook de bijlage **Verklaring kennisbehoefte** mee. In deze verklaring beschrijft de groep agrariërs vanuit hun perspectief de kennisbehoefte. Voor de categorie Duurzame dierlijke marktconcepten beschrijft u de behoefte van het samenwerkingsverband van deelnemers.*

2. De aanvrager van de subsidie

2.a – De aanvrager

Wie vraagt de subsidie aan?

Aanvrager

Toelichting: U vult hier alleen de naam van uw/de aanvragende organisatie in. Andere gegevens over uw organisatie vult u in tijdens uw aanvraag op mijn.rvo.nl.

2.b – Motivatie

Waarom is uw organisatie als aanvrager een goede partij in dit project? Waarom is uw organisatie geschikt voor het organiseren van de kennisoverdracht voor deze groep deelnemers? En wat is de ervaring met kennisoverdracht en kennisdeling in vergelijkbare projecten?

Motivatie

██████████ is opgericht door twee ervaren pluimveedierenartsen die zich samen inzetten voor projecten en activiteiten die als doel hebben om het dierenwelzijn te vergroten en de inzet van kippen in de legsector te verduurzamen. Als pluimveedierenartsen zien wij regelmatig de praktische uitdagingen bij het opfokken van reguliere leghaantjes en de veel voorkomende welzijnsaantastingen bij de huidige leghennen.

Een belangrijke innovatieve oplossing van ██████████ om deze welzijnsaantastingen te leren managen is bijvoorbeeld het Kipkompas. Dit is een wetenschappelijk onderbouwde, praktische methode om het welzijn van leghennen in de stal te meten. Vanuit onze dierenartsenrol zijn wij bij alle pluimveehouders in deze studieclub nauw betrokken en zijn intrinsiek gemotiveerd om de pluimveesector (nog) beter te maken. Zo zijn wij één jaar geleden met ██████████ en ██████████ op kleine schaal dubbeldoelkippen gaan houden. Echter, ook wij liepen daarbij, zoals veel kleinschalige initiatieven, tegen een aantal uitdagingen aan. Alhoewel sommige individuele pluimveehouders reeds ervaringen hebben, is er sterke behoefte aan het bundelen van deze kennis. Daarnaast is de kennis die er is, nog beperkt. Zo wordt er nog gezocht naar het optimale voerregime, vaccinatiebeleid en de afzetkanalen voor zowel de dubbeldoel leghaantjes, als ook de -eieren en -leghennen. Vanuit ██████████ nemen we graag deze verbindende rol op ons om alle kennis te bundelen en te delen.

2.c – Samenvatting

Omschrijf hier kort voor welke groep agrariërs uw project is en waarom u een goede combinatie met hen vormt. Voor de categorie Duurzame dierlijke marktconcepten beschrijft u het samenwerkingsverband van deelnemers, en waarom het een goede combinatie vormt. Geef ook aan welke activiteiten u gaat doen en waarom u voor deze mix heeft gekozen. Geef daarnaast aan wat het effect van uw project zal zijn op een duurzamere landbouw (hierbij aansluiten bij de onderwerpen, zoals genoemd in artikel 2.4.24, lid 2 en lid 3 van de Regelingstekst, zoals gepubliceerd in de Staatscourant).

Tip: Bij uw online aanvraag geeft u ook een samenvatting op. Kopieer en plak uw samenvatting in dit projectplan en in het aanvraagformulier op mijn.rvo.nl.

Samenvatting

Het doel

Een platform waarin pluimveehouders samen met kennisleveranciers en potentiële ketenpartners kennis bij elkaar brengen om een dubbeldoel-pluimveeketen te ontwikkelen waarin zowel de aspecten van dierenwelzijn en diergezondheid, als ook circulariteit en de rentabiliteit goed geborgd zijn.

De Methode

Maandelijkse bijeenkomst organiseren met telkens een thema dat aansluit bij de expertise en kennis behoefte van de betrokken partijen. Daarnaast worden ervaringen en kengetallen van de lopende koppels dubbeldoelkippen gedeeld en besproken. Het dierenwelzijn wordt in de stallen gemeten met behulp van Kipkompas. Tenslotte wordt de kennis naar de sector ontsloten middels een tweetal open bijeenkomsten.

De betrokken partijen:

De pluimveehouders

Allereerst zijn de pluimveehouders betrokken die dubbeldoelkippen (gaan) houden. Zowel het [REDACTED] hebben reeds (beperkte) ervaring met dubbeldoelkippen en hebben allemaal aangegeven behoefte te hebben aan een studieclub.

De veevoer producent

[REDACTED] is als producent van biologisch pluimveevoer betrokken omdat er specifieke eisen aan het voer worden gesteld voor dubbeldoeldieren. We gaan ervanuit dat zowel de hanen als de hennen met minder hoogwaardige voeringrediënten kunnen produceren omdat ze een minder hoge productie hebben in verhouding tot de gangbare vleeskuikens en leghennen. Dat opent perspectief voor het gebruik van reststromen als onderdeel van het rantsoen. Tegelijk leert de ervaring dat dubbeldoelhennen aanleg hebben om te vervetten en dat hierop in de opfok nauwkeurig moet worden gestuurd. Reudink heeft aangegeven om zich meer te willen verdiepen in het maken van voer voor dubbeldoelkippen.

De pluimveedierenarts

[REDACTED] bestaat uit twee pluimveedierenartsen die gespecialiseerd zijn in het borgen van het welzijn en de gezondheid van legkippen. Daarnaast heeft [REDACTED] een methode ontwikkeld die het welzijn van leghennen in de stal meet en tot praktische adviezen leidt om het welzijn te verbeteren. Hiermee zijn zij de enige pluimveedierenartsen in Nederland die routinematig borstbeenfracturen, pootbeschadigingen, pikkerij, kannibalisme en andere welzijnsaantastingen van leghennen meten en vastleggen. Deze database zal als referentie worden ingezet wanneer de data van de dubbeldoelkippen hiermee worden vergeleken. Het uitvoeren van Kipkompas bij de lopende en toekomstige dubbeldoelkoppels is dan ook een onderdeel van deze aanvraag.

De afzetmarkt

De Biodynamische pluimveesector

In eerste instantie zullen dubbeldoelkippen waarschijnlijk tot een niche markt behoren. Hun marktaandeel is voor de bewuste consument die voedsel koopt met oog voor dierenwelzijn, minimale milieubelasting waaronder minimale/of geen inzet van chemische bestrijdingsmiddelen en een hoge mate van circulariteit. De Biodynamische landbouw komt hier het dichtst bij in de buurt. Wij zien voor [REDACTED] zeer goede toekomst mogelijkheden om zich nog verder te onderscheiden met een dubbeldoelkip. Daarom zijn zowel Demeter alsmede een paar Biodynamische pluimveehouders ([REDACTED]) betrokken bij dit project

De Biologische pluimveesector

In de toekomst kunnen dubbeldoelrassen een belangrijke rol gaan spelen voor de biologische pluimveehouderij in de breedte. Het gebruik van dubbeldoelrassen kan een interessante ontwikkeling zijn om de ideologische uitgangspunten van biologisch t.a.v. zorg, ecologie, gezondheid en eerlijkheid op een meer ambitieuze wijze gestalte te geven. Meer specifiek zouden dubbeldoelrassen voor kippen een positieve bijdrage kunnen leveren aan het welzijn van de biologische leghennen en een betere oplossing bieden voor de haantjesproblematiek. Op termijn zouden in de biologische verordening eisen gesteld kunnen worden aan de biologische legrassen die gebruikt mogen worden (zoals dat nu ook al gebeurt voor biologische vleeskuikens t.a.v. groeisnelheid). Op dit moment zijn de implicaties en complicaties daarvoor nog te groot. Voor een belangrijk deel betreft dit kennis- en markt vraagstukken zoals die in dit project met deze studiegroep worden opgepakt. De kennis en ervaring die in dit project al lerend wordt opgedaan, kan een belangrijke inspiratie en motivatie zijn om de verbreding naar de gehele biologische pluimveesector vorm te gaan geven. Het zou tegelijk het onderscheidend vermogen van de gehele biologische legpluimveesector in belangrijke mate vergroten t.o.v. andere onderscheidende concepten zoals vrije uitloop. [REDACTED] heeft in Nederland een spilfunctie vanuit de sector naar de overheid in de doorontwikkeling van de biologische verordening. Projecten zoals deze zijn belangrijk om die ontwikkelagenda vorm te geven op een ambitieuze en tegelijkertijd realistische manier. Hans Fuchs is binnen [REDACTED] verantwoordelijk voor de pluimveehouderij en heeft vanuit die functie contacten met een breed netwerk binnen de biologische pluimveehouderij. Daarnaast beschikt hij over expertise t.a.v. het ontwikkelen van businessmodellen voor duurzame landbouw

Bestaande Concepten

De afzet van dubbeldoelkippen en -vlees vraagt om kennis over productontwikkeling, markt en marketing. Uiteindelijk zullen succesvolle Product-Markt-Combinaties ontwikkeld moeten worden om voor dubbeldoelrassen een goed businessmodel te kunnen hanteren. [REDACTED] heeft met zijn [REDACTED] ervaring met de ontwikkeling van biologische vleesproducten en het vermarkten daarvan. Heel concreet heeft hij recent een aantal producten ontwikkeld van hanenvlees die onlangs zijn geïntroduceerd bij [REDACTED].

[REDACTED] is een partner bij het eiconcept [REDACTED], niet alleen medeoprichter, maar ook als veehouder, waarbij hij voor iedere [REDACTED] een haantje laat opgegroeien. Verder heeft hij als voormalig oprichter en CEO bij [REDACTED] de afgelopen decennia zeer veel ervaring opgedaan met de markt van biologische producten.

Ten slotte wordt met de studiegroep ook een bezoek gebracht aan ██████ in Duitsland. Dit is een samenwerkingsverband tussen boeren waarbij de veevoerproductie, de landbouw, het vee, de mestafzet en de productafzet middels een keten ('Verband') regionaal is geregeld. Dit is een mooi voorbeeld waarin mens, dier en natuur centraal staan

3. Uw project

3.a – De huidige situatie

Hoe is de situatie nu? Beschrijf de situatie die u wilt veranderen met uw project.

Huidige situatie

Tot voor kort was het gebruikelijk dat de haantjes van leghennen op dag 1 werden vergast (zie ook onder 1b). Met name door het aankomende verbod op het doden van ééndagshaantjes in Duitsland (per 1-1-2022) is dit jaar de vraag vanuit Duitsland (waar zo'n 60% van de Nederlandse (biologische) eieren naar toe gaan) toegenomen naar eieren zónder het doden van ééndagshaantjes (zgn. OKT eieren 'Ohne Kücken Toten'). Hiervoor zijn twee sporen: het in-ovo selecteren van mannelijke embryo's of het grootbrengen van de haantjes tot ze geslacht kunnen worden. Met name voor de biologische eieren wordt vanuit de Duitse markt als eis gesteld dat de haantjes grootgebracht worden. Dat heeft er toe geleid dat in Duitsland, maar ook in Nederland in een snel tempo steeds meer broederhaantjes worden gehouden. Dit is een ontwikkeling die op gespannen voet dreigt te staan met de wereldwijde tendens naar het verminderen van CO2 uitstoot, het efficiënt gebruik van voedselstromen en het minimaliseren van fijnstof, ammoniak, fosfaat etcetera. Daarnaast zien we dat het dierenwelzijn geen prioriteit krijgt, omdat de hanen zelf weinig waarde hebben.

Het grootbrengen van de broederhaantjes in plaats van het vergassen na uitkomst is ethisch gezien en voor het maatschappelijk draagvlak van de sector een gewenste ontwikkeling. De hiervoor beschreven ongewenste bijeffecten zorgen echter voor een hoog afbreukrisico, want eigenlijk dreigt hiermee een nieuwe vorm van intensieve veehouderij te ontstaan. Dit is een zich snel ontwikkelende tak in de pluimveesector en JUUST in deze fase kan de inzet van een ander type dier een enorme impact hebben. Met het gebruik van dubbeldoelrassen op de wijze zoals hier is beoogd, kan een wending worden gegeven aan de pluimveesector die in lijn is met de brede (internationale) maatschappelijke vraag naar het oplossen van de haantjesproblematiek.

Daarbij geldt dat de fokkerij, voerfabrieken en omringende partijen al sinds de jaren 70 zijn gericht op meer efficiëntie in de eiproduktie; dus meer eieren met zo weinig mogelijk voer in zo min mogelijk tijd. Dit heeft geresulteerd in leghennen die zichzelf lijken weg geven. Dat is o.a. terug te zien in de grote mate van borstbeenbreuken tijdens het leven: tussen de 80 en 99% van de hennen (Rodenburg et al., 2008; Wilkens et al., 2011, Thofner 2021). Andere welzijnsperikelen zijn het tenenpikken bij witte leghennen en algehele pikkerij met uitschieters van kannibalisme. Hennen worden gemiddeld iets langer dan een jaar op een legbedrijf gehouden waarna ze worden beschouwd als 'uitgelegde kip' en als soepkip worden verwaard voor ± €0,25 /kg.

De eieren en het vlees van dubbeldoelkippen hebben nog niet of nauwelijks bekendheid bij de consument. Nu de ééndagshaantjesproblematiek ook in Nederland maatschappelijk in de aandacht begint te komen, ontstaat er een momentum om het publiek te informeren over de kip en het ei en tegelijkertijd handelsperspectief te bieden. Dit sluit ook goed aan bij het project 'Man in de Pan' dat afgelopen jaren door Bionext is uitgevoerd en in januari 2022 wordt afgesloten.

Dat groepen consumenten wel degelijk een meerwaarde van bepaalde eiconcepten in deze richting zien en bereid zijn meer te betalen, wordt onder andere bewezen door ██████. Veehouders verbonden aan dit concept verkopen hun eieren bij ██████ en het aanbod kan de vraag naar deze duurdere eieren met een verhaal niet aan. De afzet van dubbeldoelvlees en-eieren is nog een onbekende markt.

3.b – Probleemanalyse

Beschrijf welk probleem u wilt oplossen door uw project. Waarom is uw project nodig? Hierbij gaat het om de kennisbehoefte van de deelnemers/groep agrariërs.

Probleemanalyse

Met de ontwikkelingen in de legsector zoals boven omschreven in 3.a is een urgentie ontstaan om het 'anders' te doen. Het huidige systeem is geweldig efficiënt, maar heeft zowel bijwerkingen (fysieke schade aan de hennen) als ook bijproducten (broederhaantjes). Het houden van dubbeldoelkippen anno 2021 betekent niét dat we terug gaan naar de tijd-van-Ot-en-Sien. Want ook in de fokkerijwereld staat men niet stil. Er zijn tegenwoordig moderne dubbeldoelrassen in ontwikkeling, zoals de Sasso hennen van ██████ of de Lohman brownplus. Maar ook andere fokkerijorganisaties zijn hier mee bezig.

Echter, het op grotere schaal houden van deze rassen is nog altijd pionierswerk binnen Europa. Er zijn kennishiaten rondom verschillende onderwerpen. Zo kan het technisch lastig zijn om de dieren te huisvesten en voeren op een manier dat ze wel actief genoeg zijn om de legnesten te vinden en ze goed groeien zonder te vervetten. De dubbeldoelkippen die op dit moment commercieel worden gehouden krijgen het gangbare voer omdat er geen voerfirma is die de dubbeldoelkippen nog apart beschouwt. Daarnaast is de legprestatie op papier wel bekend (genetisch potentie), maar niet in de praktijk. Op welke leeftijd zijn de hennen toe aan lichtstimulatie? Voor een maximaal duurzame inzet van leghennen is het wellicht mogelijk om dieren natuurlijk te laten ruïen om een tweede legcyclus te beginnen.

Zoals eerder genoemd is het voer dat aan dubbeldoelkippen gevoerd wordt nog niet anders dan dat van gangbare hennen. De voersamenstelling is kwalitatief hoog genoeg om een topproductie te waarborgen. Bij onvoldoende kwaliteit bestaat er grote kans op pikkerij en een slechte darmgezondheid. Het rapport van SDA (Stichting Diergeneesmiddelen Autoriteiten) over 2020 laat zien dat, hoewel er in de legsector relatief weinig antibiotica worden ingezet ten opzichte van andere pluimveesectoren, er een toename is aan de inzet van antibiotica vanwege een darmstoring. Darmgezondheid bij hoog productieve leghennen is een uitdaging op zichzelf. Binnen de trend naar circulariteit in de landbouw streeft men om dieren te voeren met reststromen, dat wil zeggen, voedsel dat niet primair voor humane consumptie geschikt zou zijn. Vaak betreft het voer met een lagere kwaliteit en een minder stabiele samenstelling. Naar verwachting zijn dubbeldoelkippen robuuster en meer geschikt voor deze manier van voeren.

Naast de beperkt aanwezige kennis omtrent het opfokken, voeren en huisvesten van dubbeldoelkippen is er nog helemaal geen informatie over het welzijn van deze hennen. Zijn ze gevoelig voor pikkerij en hoe zit het met het aantal botbreuken dat hennen oplopen tijdens hun leven? Als dubbeldoelhennen minder schade oplopen dan gangbare rassen kan dit een sterk argument zijn om kwaliteitssystemen die een hoger welzijn nastreven, te laten overwegen dubbeldoelkippen in te zetten.

Gebruik van dubbeldoelras kippen heeft, naast alle hiervoor genoemde voordelen t.a.v. ethiek, dierenwelzijn en diergezondheid, effect op de kosten van zowel de eieren als het hanenvlees. Een goede verwaarding van deze (dubbeldoel) producten is van belang om hier een duurzaam verdienmodel aan te koppelen. Voor het ontwikkelen van zo'n verdienmodel is het van belang om een duidelijke, onderscheidende waardepropositie te ontwikkelen voor zowel het hanenvlees als de eieren van dubbeldoelrassen: wie vormt de doelgroep waarvoor de onderscheidende elementen van dubbeldoelrassen van belang zijn en waarom? Vervolgens ga je kijken hoe je deze doelgroep bereikt (verkoopkanalen) en met welke producten (dat geldt met name voor hanenvlees). Welke (keten)partners heb je hier voor nodig, wat zijn de gecalculeerde productiekosten en welke opbrengstprijs moet daar tegenover staan om voor alle deelnemers een perspectiefrijk businessmodel te creëren.

Voor het hanenvlees zal eventueel nog (verdere) productontwikkeling moeten plaatsvinden om de kwaliteit van het vlees zo goed mogelijk tot expressie te laten komen in producten die voor de doelgroep interessant zijn. In de waardepropositie en het verdienmodel dient naar de goede balans gezocht te worden tussen de eieren enerzijds en het hanenvlees anderzijds. Zeker als je (op termijn) naar een enigszins schaalbare productie toe wilt, zal een deel van de kosten van het hanenvlees verwaard moeten worden over de eieren. In dit project zal in het bijzonder de positie van de pluimveehouders en hun verdienmodel in de 'dubbeldoelketen' punt van aandacht zijn. Mogelijke vormen van samenwerking, zowel horizontaal als verticaal zullen besproken worden en waar mogelijk tot uitvoering worden gebracht.

3.c – De doelen

Beschrijf welk effect u verwacht van uw project. Wat zijn de doelen? Welke bijdrage levert uw project aan het verduurzamen van de landbouw, en op de kennisbehoefte van de deelnemers (hierbij aansluiten bij de onderwerpen, zoals genoemd in artikel 2.4.24, lid 2 en lid 3 van de Regelingstekst, zoals gepubliceerd in de Staatscourant)?

Richt uw project zich op meerdere onderwerpen? Geef dit dan door per onderwerp. Geef ook aan hoe de deelnemers de kennis kunnen gebruiken op hun eigen bedrijf. Kennis delen is een deel van de oplossing om tot verduurzaming te komen. Geef aan hoe uw project past binnen de huidige en te verwachten maatregelen en ontwikkelingen.

Doelen

Het respecteren en verwaarden van het leven van een leghaan plus het houden van hennen die niet lijden onder hun eigen topproductie, sluit direct aan bij de ontwikkeling naar een hoger dierenwelzijn en betere diergezondheid.

Ten aanzien van artikel 2.4.24, lid 3a (**kringlooplandbouw**) levert dit project nog meer perspectieven voor:

- het voeren met reststromen (punt 1. hergebruik nutriënten);
- de inzet van een robuustere kip waardoor ernaar wordt gestreefd om minder antibiotica in te zetten, met als gevolg dat er minder residuen via de mest in de bodem terecht komen. De circulaire kwaliteit van de mest verbetert dus doordat het minder verstoring van het bodemleven geeft en minder uitspoeling van

residuen naar het oppervlaktewater. Daarmee raakt het indirect ook de punten 2 (gezonde bodem en water) en daardoor 4 (natuur-inclusieve landbouw).

Ten aanzien van lid 3b (**Duurzaam ondernemerschap**) draagt het project bij aan zowel de horizontale als verticale samenwerking (punten 2 en 3) met als inzet om een duurzaam verdienmodel te creëren voor het houden van dubbeldoel-kippen (punt 4). In eerste instantie voor een beperkte groep ondernemers binnen de biologische pluimveehouderij, maar met oog voor perspectief voor de brede groep biologische pluimveehouders (zie de afsluitende activiteit onder 3d).

3.d – De activiteiten

Beschrijf wat de deelnemers gaan doen in uw project. Geef ook aan waarom u kiest voor deze mix van activiteiten.

Activiteiten

We onderscheiden drie clusters van activiteiten:

1. Kennisoverdracht binnen de studiegroep
2. Kennisvastlegging
3. Externe communicatie

- Kennisoverdracht binnen de groep:

Maandelijks worden alle deelnemers op een samenkomst verwacht. In de periode van vogelgriep en Covid-19 zal dat on-line zijn, in de lente-zomer van 2022 verwachten we weer live samenkomsten te kunnen organiseren in de omgeving van de [REDACTED].

Tijdens de studiebijeenkomsten zullen thema's worden gehanteerd. Daarvoor zullen zowel interne als externe sprekers worden uitgenodigd. Een aantal thema's is reeds bekend die gezamenlijk het programma vormen van het eerste jaar. De ervaringen uit het eerste jaar zullen gaan resulteren in vervolgvragen waarvanuit andere thema's in een later stadium zullen ontstaan.

- Thema 1: de dubbeldoelkip en haar genetica: waar hebben we het over? [REDACTED] heeft onder andere in een groot project in samenwerking met de [REDACTED] een aantal dubbeldoel kippenrassen ontwikkeld (ASSAP). Hoe ontstaat een dubbeldoel en wat is er op dit moment op de markt beschikbaar? Hiervoor zal een spreker van [REDACTED] worden uitgenodigd.
- Thema 2: de opfok van dubbeldoelkippen: vaccinatieschema's, lichtregimes, voerschema's en wettelijke eisen worden door [REDACTED] besproken.
- Thema 3: voeding. [REDACTED] maakt momenteel voer voor [REDACTED] gebaseerd op reststromen. Dit sluit aan bij de filosofie van de dubbeldoelkippen. De technische (pluimvee) ondersteuning van [REDACTED] zal worden uitgenodigd om hier meer over te vertellen.
- Thema 4: verwaarding en businessmodel. Hoe werkt de markt en waar liggen de kansen voor dubbeldoelkippens? [REDACTED] Dit onderwerp zal meerdere keren terugkomen op de agenda, want dit vraagt een forse ontwikkelingsinspanning met een zorgvuldig gekozen strategie.
- Thema 5: houderij ervaringen: in april 2022 komen een aantal koppels dubbeldoelkippen van de studieclub in productie. Hoe doen deze hennen het qua opstart, gezondheid en productie? Hiervoor zullen indien mogelijk de koppels worden onderzocht door een pluimveedierenarts van [REDACTED] door middel van de borstbeen- en bevederingscheck van KipKompas
- Thema 6: kruiden ter bevordering van de gezondheid. [REDACTED] produceert kruidenrijke voermengsels voor zowel herkauwers als pluimvee. Zijn afzet in Duitsland is breed en omvat ook dubbeldoelpluimvee. In Nederland levert hij ook voer aan onder andere de dubbeldoelkippen van [REDACTED]. Hij wordt uitgenodigd om zijn kennis en ervaringen met de studie club te delen
- Thema 7: slachten van hanen: kleine koppels, grote poten. Voor slachthuis [REDACTED] in Dronryp zijn broederhanen een bekende uitdaging. [REDACTED] wordt uitgenodigd zijn verhaal te komen doen, eventueel gevolgd door een bezoek aan het slachthuis in Friesland. Ook [REDACTED] slacht momenteel broederhanen en ook zij zijn mogelijk een geschikte spreker.
- Thema 8: studiereis Duitsland: Voor de Biodynamische landbouw is het productiesysteem zo gesloten mogelijk. Het voer wordt dichtbij de dieren verbouwd en de mest gaat terug het land op. In Duitsland zijn er meer concepten waar deze kleinschalige circulaire manier van produceren plaatsvindt. [REDACTED] is er daar één van. Deze inspiratie, kennis en ontwikkeling (georganiseerd in een 'Verband') zouden we graag binnen halen in de studieclub middels een studiereis naar de locatie.
- Thema 9: samenwerking en organisatie van de keten. Met de opgedane kennis uit thema 8 en in de groep aanwezige kennis wordt besproken welke vormen van samenwerking in de dubbeldoelketen gewenst is en hoe dat kan worden geformaliseerd. Eventueel wordt hiervoor aanvullende expertise ingevlogen.
- Thema 10 - 12: vrije ruimte voor bijeenkomsten over aanvullende thema's. Tevens ruimte om vervolgbijeenkomsten te houden op thema's waar de ontwikkeling daar om vraagt.

Kennisvastlegging:

- Van elke bijeenkomst wordt een soort kennislogboek bijgehouden waarin de gepresenteerde kennis wordt opgeslagen alsmede de toepasbaarheid daarvan binnen de dubbeldoelketen zoals dit tijdens de bijeenkomst naar voren komt. Deze kennis dient enerzijds als naslagwerk voor de studiegroep zelf en anderzijds voor de kennisoverdracht naar buiten (zie hieronder onder 'externe communicatie'). Opzet is om het Groene Kennisnet 3.0 te gaan gebruiken als platform voor het opslaan en toegankelijk maken van deze kennis. Dit is mede afhankelijk van de openbaarheid van de kennis. In ieder geval kan het Groene Kennisnet worden gebruikt als loket voor de openbare kennis (zie ook hieronder onder 'externe communicatie')

Externe Communicatie:

Voor het delen van de kennis buiten de studiegroep zijn een aantal activiteiten voorzien:

- Een of twee live bijeenkomst (mogelijk webinars) voor andere geïnteresseerde partijen. Te denken valt aan pluimveehouders zoals de [REDACTED], vooruitstrevende concepten zoals bijvoorbeeld [REDACTED] en [REDACTED], maar ook de [REDACTED]. Tijdens deze bijeenkomsten wordt ook altijd gekeken naar kennis die binnen de groep kan worden gehaald op basis van de feed-back tijdens zo'n bijeenkomst
- Vanuit het kennislogboek (zie hiervoor) wordt met een communicatiedeskundige op een aantal momenten een vertaling gemaakt naar een artikel voor de vakbladen en/of diverse sociale media. Dat zou in principe kunnen na elke bijeenkomst, maar is afhankelijk van de publicitaire waarde en de openbaarheid van de kennis op dat moment. Daarmee zetten we het project in de picture, genereren we interesse in het onderwerp en delen we tussentijds kennis waar mogelijk

Als afsluiting van het project en eventueel al een keer tussentijds: op basis van de verzamelde kennis en ervaringen vanuit de studiegroep worden de kansen van dubbeldoelrassen in de ontwikkelagenda van de biologische pluimveehouderij besproken. Dit loopt via de [REDACTED] ketengroep pluimvee waarin o.a. vertegenwoordigers deel uit maken van de biologische pluimveehoudersvereniging en van de broederij en opfokintegraties.

3.e – De begeleiders

Wie gaan deze activiteiten uitvoeren? Welke kennis, opleiding, bijscholing, certificaten en ervaring in vergelijkbare projecten hebben zij? Dit geldt zowel voor de medewerkers uit uw eigen organisatie, en voor (in te huren) derden.

Begeleiders

[REDACTED] bestaat uit [REDACTED]. Beiden hebben veel ervaring met het delen van kennis vanuit hun verschillende loopbanen. Samen zijn ze verantwoordelijk geweest voor het praktijkgerichte pluimveegezondheidszorg onderwijs aan de faculteit [REDACTED] en ze hebben vanuit [REDACTED] voor veel verschillende internationale groepen cursussen opgezet en uitgevoerd. In de rol van [REDACTED] zijn ze docent bij [REDACTED] voor de cursus Applied Poultry Management. [REDACTED] biedt ondersteuning bij de organisatie en begeleiding vanuit haar ervaring met enerzijds het organiseren van events en anderzijds projectmatig werken. Het communicatiedeel zal door [REDACTED] of onder coördinatie van [REDACTED] worden uitgevoerd. Het uitgebreide netwerk van [REDACTED] zal hierin worden benut. De uitvoering van activiteiten door [REDACTED] wordt gecoördineerd door [REDACTED]. In zijn rol als ketengroepmanager pluimvee is hij inhoudelijk erg betrokken bij de pluimveesector en het onderwerp. Verder beschikt hij over veel ervaring met projectmatig werken en heeft hij specifieke expertise op het vlak van ketensamenwerking en het ontwikkelen van businessmodellen voor duurzame vormen van landbouw.

Onder 3d. staat bij iedere activiteit een vermeld welke specifieke expertise rondom het betreffende thema wordt 'ingevoegen'. Het betreft allemaal specialisten in hun vakgebied.

3.f – De planning

Geef hier een projectplanning door met fasen en mijlpalen. U mag dit ook als losse bijlage met uw aanvraag op mijn.rvo.nl meesturen. Bijvoorbeeld als dat handiger is omdat u uw planning in Excel heeft gemaakt.

Planning

Zie bijlage Planning.

Ter verduidelijking:

Lopende Dubbeldoel koppels:

- Mei 2021: opzet Coffee-und-cream kuikens [REDACTED], eerste eitjes in oktober 2021
- Juli 2021: opzet 2e koppel Coffee-und-cream kuikens [REDACTED], eerste eitjes in november 2021
- September 2021: opzet kuikens Sasso Silver, hennen bij het [REDACTED] en hanen bij [REDACTED]
- Oktober 2021: opzet Warren kuikens [REDACTED], eieren verwacht februari 2022
- Oktober 2021: hennen op boerderij het [REDACTED] zijn preventief geruimd wegens Vogelgriep
- December 2021: slacht hanen [REDACTED], eerste gegevens van Sasso dubbeldoelkippen.
- Januari 2022: 2e ronde opzet kuikens op boerderij het [REDACTED] en hanen wederom bij [REDACTED].

3.g De begroting

Hieronder geeft u uw uitgebreide en duidelijke begroting aan per fase die u bij de planning heeft aangegeven. Maak hierbij onderscheid in de loonkosten (aantal uren x uurloon), kosten derden en overige kosten. Noem in de begroting ook de inkomsten die u verwacht binnen het project, zoals bijdragen van deelnemers of organisaties.

Geef in uw begroting (en in het webformulier) goed aan welke van de volgende 3 standaardmethodes u gaat gebruiken om de kosten van uw project uit te rekenen. U mag zelf kiezen welke methode u gebruikt, alleen heeft u voor Integrale kostensystematiek (IKS) van tevoren toestemming nodig.

- Loonkosten plus vaste-opslag-systematiek
- Vaste-uurtarief-systematiek
- Integrale-kostensystematiek

Gebruik deze begroting als u de kostenposten opgeeft in uw aanvraag op mijn.rvo.nl. U mag dit ook als losse bijlage met uw aanvraag op mijn.rvo.nl meesturen. Bij voorkeur is de begroting dan in Excel gemaakt. De begroting in Excel en de opgegeven kostenposten in uw online aanvraag moeten hetzelfde zijn. Houd rekening met subsidiabele en niet-subsidiabele kosten. Dan wordt u bij de financiële beoordeling door RVO, en een mogelijke toewijzing, niet verrast door een mogelijk lager subsidiebedrag.

Begroting

Zie bijlage

3.h – De resultaten

Welke kennis heeft u overgedragen aan de deelnemers, en breder in de sector? Hoe gaan agrarisch ondernemers (deelnemers, en breder in de sector) deze kennis toepassen in de praktijk? Welke meetbare resultaten zijn na uw project behaald? En hoe meet u dat?

Resultaten

1. Het bundelen van bestaande kennis met de studieclubleden: iedere studiebijeenkomst zullen deelnemers hun eigen ervaringen delen en de projectbegeleider zal alle informatie noteren en onderling verspreiden (zie 3d onder kennisvastlegging).
2. De indeling met de 8 - 12 thema's voorziet op een intensieve manier van input van nieuwe kennis gedurende het jaar
3. Starten met nieuwe koppels: zoals hierboven beschreven onder 3.f zal steeds nieuwe praktische vragen en ervaringen opleveren. Dit zal resulteren in productiekentallen.
4. De uitvoering van [REDACTED] bij alle dubbeldoelkoppels zal antwoord geven op de vraag in hoeverre een dubbeldoelkip fysiek schade oploopt in haar leven. Dit kan eenvoudig worden vergeleken met de data van gangbare koppels.
5. Kennis en ervaring zullen worden gedeeld met de pluimveesector en daarbuiten (zie onder 3d. externe communicatie).
6. Vanuit het project komt een duidelijk perspectief voor de waardepropositie van eieren en hanenvlees van dubbeldoelrassen en een daarbij passend businessmodel voor alle betrokken partijen in de keten.

Een langere termijn doel is het oprichten van een keten zoals bekend in Duitsland, een zogenaamd 'Verband'. In deze keten worden alle schakels van de sector, van het telen van veevoer, het houden van dieren, de afzet van de mest en de verkoop van producten op een regionale manier ingevuld binnen een gesloten samenwerkingsverband.

3.i – De kosteneffectiviteit

Geef hieronder aan waarom u vindt dat met uw project de subsidie effectief en efficiënt wordt ingezet. Gebruikt u bijvoorbeeld al bestaande hulpmiddelen of methoden?

Kosteneffectiviteit

Er is in de groep bij elkaar al veel ervaring met dit onderwerp aanwezig. Daardoor is eigenlijk iedereen expert én intrinsiek gemotiveerd. Hierdoor kan de groep snel de diepte in en concreet aan de slag en deze ervaringen delen. Omdat het pionierswerk is, kunnen deze eerste stappen een belangrijke impact hebben op hoe de biologische pluimveesector (en mogelijk breder) in de toekomst vorm kan krijgen. [REDACTED] staan beiden midden in de keten. Daardoor zijn de lijntjes kort en is er veel vertrouwen onderling. [REDACTED] komt beroepsmatig al veel op de bedrijven, dus neemt deze kennis ook mee.

4. Ervaringen delen

Misschien merkt u zelf tijdens het project dat iets niet werkt. Of juist wel. Wilt u uw ervaring en die van de deelnemers delen met anderen, of breder binnen de sector? Geef hier aan met wie, en hoe u dat wilt doen.

Ervaring delen

Zie onder 3d. externe communicatie

Als specifieke aanvulling hierop de volgende punten:

- De aanwezigheid van zowel verschillende Biodynamische partners (veehouders, groothandel) als biologische partners (veehouders, voervertegenwoordiger, afzetmarkt en [REDACTED]) zorgt voor vele lijnen naar verschillende sectoren. Bruikbare kennis zal ieder delen met de eigen achterban.
- [REDACTED] organiseert jaarlijkse de [REDACTED]. Tijdens de beurs van 2023 zal middels een workshop aandacht worden gegeven aan het onderwerp dubbeldoelkippen. Daarin zal de opgedane kennis in het project gedeeld worden. Mogelijk wordt ook een van de externe bijeenkomsten gecombineerd met de [REDACTED] in 2023
- [REDACTED] heeft aangegeven dat, nu ze een grote nieuwe markt in Duitsland hebben overgenomen, ze zeer geïnteresseerd zijn om informatie over dit onderwerp te publiceren vanuit zowel Duitsland als Nederland
- Naast [REDACTED] zijn er al volop contacten met de vakmedia. Tezijnertijd zal er actief contact worden gezocht om het dubbeldoelthema te laten belichten. Hierbij moet men denken aan media variërend van [REDACTED], etc, maar ook diverse sociale media
- De studiereis naar [REDACTED] zal een connectie leggen tussen de Nederlandse pioniers en de Duiste voorlopers. Van elkaar zullen we veel leren en wellicht verbindingen leggen voor de toekomst.

5. Overige opmerkingen

Wilt u zelf nog iets anders vertellen over uw project? Geef dat dan hier door.

Overige opmerkingen

Dit project is gebaseerd op een planning in 2022 met overloop naar 2023. We weten dat Vogelgriep roet in het eten kan gooien op zowel dierniveau (de preventieve ruiming van de dubbeldoelkippen op het [REDACTED] in oktober 2021 is hier een jammerlijk voorbeeld van), als ook op mens niveau. De studiereis is gepland in oktober 2022 maar kan alleen doorgaan als er geen beperkingen zijn door Vogelgriep of andere virussen zoals COVID. De planning is daarom onder voorbehoud.

Daarnaast is het vooraf niet te overzien in hoeverre nieuwe partijen interesse tonen en zich aan willen sluiten. Daar kunnen we op dit moment in de de begroting geen rekening mee houden. Als er vanuit de sector een grote interesse ontstaat voor de dubbeldoelstudieclub, dan zullen we voor de aansluitende jaren graag doorgaan en een vervolg aanvraag indienen.

